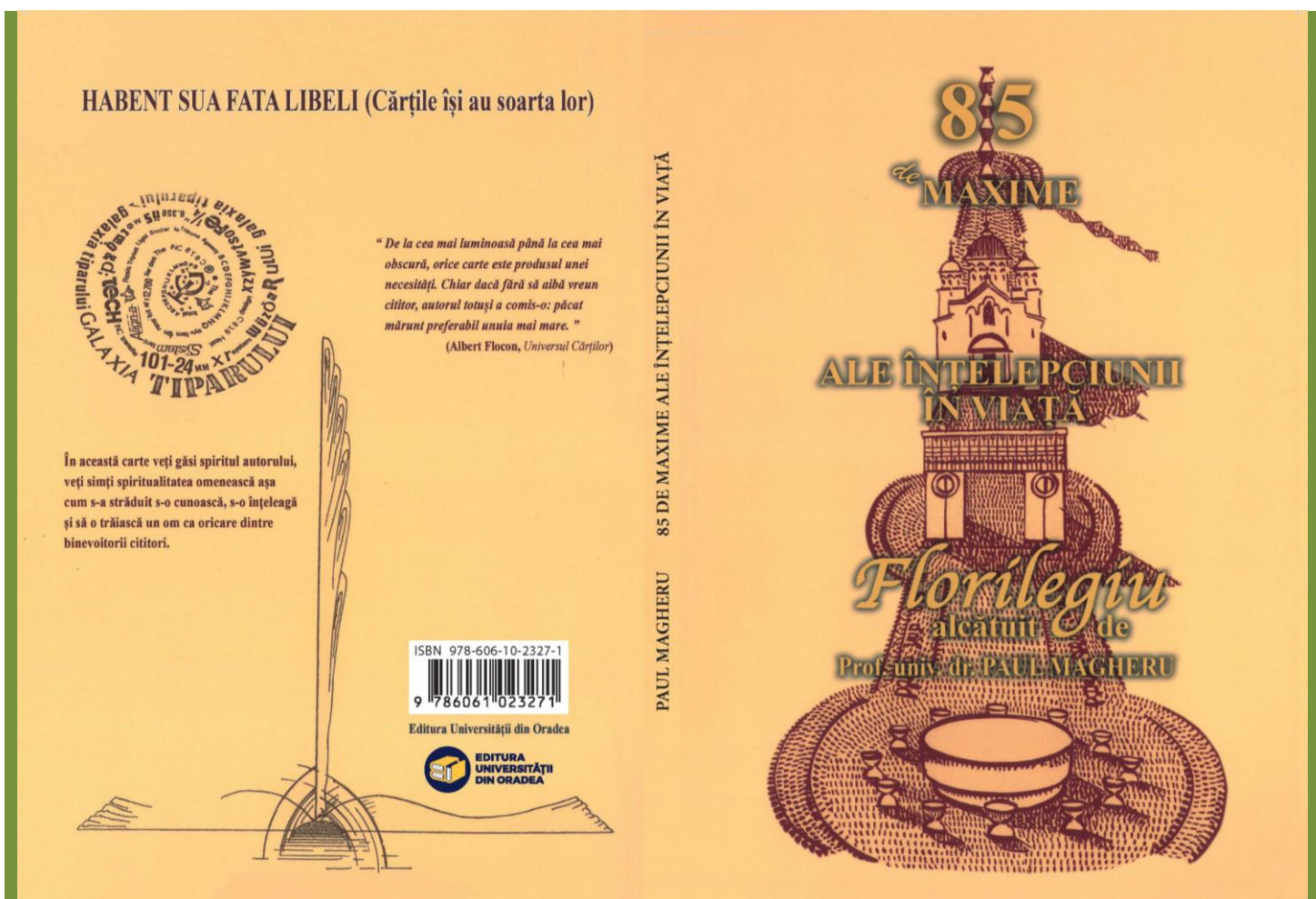

Despre înțelepciunea vieții

Lector univ. Dr. Orlando BALAȘ

Recent, la Editura Universității din Oradea, a apărut cartea profesorului univ. dr. Paul Magheru, 85 de maxime ale înțelepciunii în viață, tipărită în condiții grafice excepționale la Tipografia Book Expert din Oradea. Este a treia ediție, revizuită și adăugită, după ce primele două, 75, respectiv 80 de maxime, au apărut la un interval de câte cinci ani (2014, 2019, 2024) la aceeași Editură a Universității din Oradea. Cele 85 de maxime ale înțelepciunii în viață, atent selectate, vor să sugereze că ele corespund vârstei unui om care s-a străduit să le cunoască, să le înțeleagă și să le trăiască ca orice om responsabil și

stăpân pe soarta sa.

În Vademecum introductiv, un fel de prefață, autorul îl ia la braț pe cititor și-l plimbă prin grădina întortocheată a maximelor ce urmează să fie prezentate în capitolele care urmează. Capitolul I este consacrat literaturii sapiențiale, literatura înțelepciunii în viață, specie literară epică ale cărei trăsături caracteristice reies chiar din conținutul ei. Cele 85 de maxime sunt rânduite apoi în ordinea alfabetică a primului cuvânt din limba în care au fost scrise sau traduse.

Confesiunile unui copil în vârstă complinesc maximele reproduse ca un fel de autobiografie a vieții și activității autorului. Maximele fiind făcute din cuvinte, un loc important îl ocupă discuțiile despre virtuțile și servituțile cuvântului. Se invocă un verset biblic care spune că „Viața și moartea stau în puterea cuvântului”. Sfântul Apostol Pavel în Epistola către evrei (4:12) afirmă un lucru asemănător „Cuvântul e o sabie cu două tăișuri”. Cititorii vor găsi în acest capitol considerații foarte interesante despre oratorie, retorică sau elocință, arta de a vorbi frumos, corect și convingător, precum și despre discurs și stilul oratoric.

Etimologiile în terminologia științifică pornesc dela premisa herderiană că „Cea mai bună definiție a unui lucru este etimologia lui”, înțelesul originar, arhetipal, pur al cuvântului, pentru a sublinia importanța studiului limbilor clasice, dar și moderne. Ediția a treia a Maximelor, înafara Dialogului între nepoată și bunic despre limbile vorbite pe glob, mai introduce al doilea dialog despre originea lumii și a limbilor omenești. Spre deliciul cititorilor, autorul alcătuiește, parcă la întrecere cu

AVRAM IANCU - 200!

Nr.8(48/august 2024)

fagurele de albină, un Fagure literar, constituit din șapte poezii, care i-au marcat anii studenției. Ultimul capitol, Epilog. Din nou de la capăt, aduce la zi preocupările intelectuale, de interes public ale autorului. Volumul se încheie cu patru Referințe laudative din partea unor discipoli, colegi mai tineri ai profesorului Paul Magheru, precum și cu o Bibliografie a principalelor cărți tipărite, în curs de apariție și traduceri. Încheiem și noi cu o maximă pusă în fruntea primului capitol despre Literatura sapiențială, care de la Plaut până azi circulă cu aceeași valabilitate și veracitate: „Sapiens ipse fingit fortuna sibi” (Înțeleptul își face singur soarta).

Orlando Balaș

Vademecum introductiv

Îndemnul introductiv la conlucrare intervine ca un fel de vademecum (din lat. vade – mergi și mecum – cu mine), călăuză, ghid sau îndreptar prin grădina întortocheată a cugetărilor înțelepte. Din cele mai vechi timpuri, oamenii au reflectat profund asupra vieții și morții, educației, suferinței, fericirii, libertății, bătrâneții, cuvinte - cheie, cum se numesc astăzi în breviarele științifice. Remediilor miraculoase, capabile să vindece orice suferință, li se spunea încă din antichitate panaceu (de la gr. pan – totul, și akos - medicament). Un asemenea medicament ar putea constitui pentru oricine o tabletă de îndemnuri, sfaturi și vorbe înțelepte. Terapia prin știință și cultură, nu este nici veche, nici nouă, ci eternă și eficientă.

La trei sferturi de veac, după ce am cunoscut aproape trei generații, am fost rugat de câțiva colegi să accept organizarea unei sesiuni de comunicări științifice, care să fie publicate apoi, așa cum se obișnuiește, într-un volum aniversar. M-am gândit că este prea mare deranjul, eram în plină sesiune de examene și se apropia vacanța de vară.

Propunerea mi-a inoculat însă ideea alcătuirii unei plachete sau opuscul de maxime, pe marginea cărora să glosez despre o viață de om, nu neapărat exemplară, dar care s-a străduit să nu deranjeze niciodată pe nimeni și să fie de folos la toți. Am acceptat totuși trei referințe de la trei discipoli cărora le-am încredințat povara plăcută a cursurilor de Literatură universală și comparată, de la origini până la romantici, Danei Sala, de la romantici până azi, Deliei Radu, și de Teoria literaturii, lui Dan H. Popescu. Le mulțumesc pentru prietenie, devotament profesional și omenie.

De ce 75, 80, în prezent 85 de maxime, chiar dacă numai asupra înțelepciunii în viață, din moment ce numărul lor este greu de cuantificat? Ele sporesc în fiecare zi, se rafinează, se decantează, odată cu evoluția și experiența de viață a oamenilor, a celor născuți sau sortiți să le exprime. În străinătate, mai mult decât în România, în Italia, Franța, au fost publicate Antologii ale aforismului românesc, mai ales al unor scriitori contemporani. Poetul Șt. Aug. Doinaș, din câte cunoaștem noi, a avut inițiativa elaborării unui calendar aforistic (1987), în care fiecărei zile să-i corespundă un aforism. În cazul de față, limitarea lor este deliberată și ar putea corespunde vârstei unui om care s-a străduit să nu trecă inutil prin viață. Glosele pe marginea florilegiului de vorbe înțelepte, fie că este vorba despre literatura sapiențială, despre virtutea și servitutea cuvintelor, despre rolul etimologiilor în terminologia științifică, despre repetabilitatea vieții și a lucrurilor, au fost asaltate de alte numeroase maxime, înrudite tematic, încât, pe alocuri, aveam senzația că aș putea vorbi despre înțelepciunea omenească numai prin aforisme sau sentințe celebre. De altfel, toate maximele, ca specie literară, prin natura lor, sunt menite să exprime concis o învățătură, o normă de conduită înțeleaptă, o trăire exemplară.

După încă cinci ani, mă găseam într-o situație asemănătoare. Colegii și-au propus să organizeze o sesiune de comunicări în onorem. Le-am spus același lucru, că e prea mare deranjul. Nu există o onoare mai mare decât prietenia și respectul reciproc. Am preferat să adaug la cele 75 de maxime din prima ediție încă cinci, inserate în aceeași ordine alfabetică a primului cuvânt. În ediția a doua a Maximelor am mai introdus un Dialog despre limbile vorbite pe glob cu nepoțica mea Alexia (Gia doar a asistat), pe care l-am distribuit colegelor și colegilor ei din clasa a IV-a B, promoția 2019, de la Școala gimnazială „Oltea Doamna” din Oradea. Dialogul, aparent pretențios, îi preocupă pe copii de la această vârstă și ar putea să-i intereseze și pe unii oameni mai mari.

Mulțumesc colegului și doctorandului meu lector univ. dr. Orlando Balaș, care a ținut să intervină pe marginea acestei cărți.

AVRAM IANCU - 200!

Nr.8(48/august 2024)

Prezenta ediție, a treia, mai introduce un Dialog explicativ între bunic și nepoată despre originea lumii și a limbilor omenești. Buchetul de maxime puteam să-l încheg tematic, în jurul unor concepte, exprimând experiențe fundamentale de viață: nașterea, moartea, tinerețea, bătrânețea, educația, suferința, bucuria, dragostea. Puteam să le rânduiesc pe culturi sau limbi naționale, dar am preferat să le așez în ordinea alfabetică a primului cuvânt, indiferent de limba în care au fost scrise ori traduse.

Așa cum se obișnuiește în colecții de specialitate, maximele fiind un fel de bun comun, dar având totuși un autor, le-am reprodus distinct cu litere cursive, fără ghilimele, urmate de o paranteză cu numele autorului, în unele situații, opera și chiar anul când au fost formulate. Acolo unde o mai bună situație în timp se cerea, am trecut și anii biografici ai autorului.

În corpusul lucrării și în comentariile la cele 85 de maxime am folosit, combinat, când scrierea cursivă, când ghilimele, când și unele și altele, în funcție de context, iar abrevierile și alte mențiuni lexicografice respectă regulile dictionarelor de specialitate.

Paul Magheru